

Akadémia 01 12 pacienta

Vzdelávanie pacientov každého veku

Právna oblasť

Všeobecné práva pacienta

Mlčanlivosť

Zdravotná dokumentácia

Informovaný súhlas

Podnety a sťažnosti

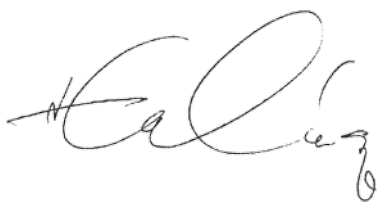
Editoriál

Dostáva sa Vám do rúk druhá časť vzdelávacieho projektu Akadémie pacienta. Pripravili sme ju v spolupráci s Komorou pre medicínske právo - MEDIUS, o. z. Dúfame, že vám hravou formou poskytne cenné informácie z najrôznejších oblastí.

Úvodná časť je venovaná právnej oblasti, a je určená predovšetkým pre pacientov. Je však aj pre tých, ktorí s nimi prichádzajú do kontaktu.

Cieľom Akadémie pacienta je, aby v ucelenej forme zhrnul základné otázky, a poukázal na možnosti slovenského pacienta, zorientoval ho a povzbudil v jeho situácii. Vyznať sa v právach pacienta nie je vôbec jednoduché. O to radšej sme, že môžeme takouto jednoduchou cestou prispieť k lepšej informovanosti, a tým aj kvalite života slovenských pacientov a ich rodín.

Hlavným poslaním občianskeho združenia SLOVENSKÝ PACIENT je dávať ľuďom pocit, že sa o nich niekto stará, a ich osud mu nie je ľahostajný.

Vladimír Halász

Predseda správnej rady OZ SLOVENSKÝ PACIENT

Obsah

Všeobecné práva pacienta	3
Mlčanlivosť	7
Zdravotná dokumentácia	11
Informovaný súhlas	15
Podnety a sťažnosti	19

Jednou z hodnôt, ktoré chráni právny poriadok Slovenskej republiky, je zdravie človeka. Právo na ochranu zdravia garantuje právny akt s najvyššou právnou silou, Ústava SR v článku 40. Toto právo sa realizuje aj prostredníctvom poskytovania zdravotnej starostlivosti.

Právo na zdravotnú starostlivosť nie je definované v Ústave. Môžeme ho však chápať ako právo na využívanie výhod zdravotníckeho systému a zdravotníckych služieb, ktoré sú v štáte dostupné, pričom každý má právo na taký štandard starostlivosti, ktorý je v súlade s právnymi predpismi a súčasným stavom lekárskej vedy.

Poskytovanie zdravotnej starostlivosti je súbor činností, ktoré vykonávajú zdravotnícki pracovníci. Ich práva a povinnosti upravuje zákon o zdravotnej starostlivosti (zákon č. 576/2004 Z.z., zákon o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti, a o zmene a doplnení niektorých zákonov).

1. Čo je dohoda o poskytovaní zdravotnej starostlivosti?

- A) zmluva medzi lekárom a poliklinikou, resp. nemocnicou,
- B) zmluva medzi poskytovateľom zdravotnej starostlivosti a fyzickou osobou (pacientom),
- C) zmluva medzi zdravotnou poisťovňou a poskytovateľom zdravotnej starostlivosti.

2. Musí byť pri každom poskytnutí zdravotnej starostlivosti uzavretá medzi poskytovateľom a pacientom dohoda o poskytnutí zdravotnej starostlivosti?

- A) dohoda medzi vami a poskytovateľom musí byť uzavretá, inak vás neošetrí,
- B) dohoda musí byť uzavretá, ak chcete byť ošetrený v nemocnici,
- C) dohoda medzi poskytovateľom a pacientom nemusí byť uzavretá, ak ide o poskytnutie neodkladnej zdravotnej starostlivosti.

3. Musíte mať svojho všeobecného lekára?

- A) každý musí mať všeobecného lekára,
- B) každý musí mať všeobecného lekára, ak chce, aby bol zdravotný výkon uhradený z poistenia,
- C) takúto povinnosť pacient nemá.

4. Má pacient, v rámci práva na slobodný výber poskytovateľa, aj právo, aby niektoré zo zdravotných výkonov (napr. odber krvi) urobil výhradne ošetrojúci lekár, nie zdravotná sestra?

- A) pacient má právo vybrať si konkrétneho zdravotníckeho pracovníka,
- B) pacient má právo vybrať si konkrétneho zdravotníckeho pracovníka, pokiaľ ide o život ohrozujúci zdravotný výkon,
- C) súčasťou práva na slobodnú voľbu poskytovateľa nie je právo na výber zdravotníckeho pracovníka.

5. Čo je neodkladná zdravotná starostlivosť?

- A) poskytnutie zdravotnej starostlivosti v prípade, že je ohrozený život, alebo niektorá zo základných životných funkcií,
- B) poskytnutie liekov a zdravotníckych pomôcok chronicky chorému pacientovi,
- C) neodkladná starostlivosť je prvá pomoc.

6. Môže vás lekár - špecialista (napríklad očný lekár) odmietnuť, ak nie ste pacientom všeobecného lekára, ktorého si určil (v zozname na dverách, nástenke ap.)?

- A) špecialista vás môže odmietnuť, ak nie ste pacientom lekára, ktorého si určil,
- B) špecialista vás môže odmietnuť v prípade neúnosného preťaženia alebo ak osobný vzťah k pacientovi nezaručuje objektívne zhodnotenie jeho zdravotného stavu
- C) špecialista vás môže odmietnuť, len ak nie ste v jeho obvode.

7. Na ktorý orgán sa môžete obrátiť v prípade, že s vami lekár odmietol uzavrieť dohodu o poskytovaní zdravotnej starostlivosti z iného, ako zákonom určeného dôvodu? Na:

- A) Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou,
- B) odbor zdravotníctva vyššieho územného celku (samosprávneho kraja),
- C) riaditeľa nemocnice.

8. Je absolvovanie preventívnej prehliadky zákonom stanovenou povinnosťou?

- A) preventívna prehliadka u všeobecného lekára, gynekológa, urológa a stomatológa je povinná,
- B) len preventívna prehliadka u všeobecného lekára je povinná,
- C) preventívna prehliadka nie je povinná.

9. Musíte podstúpiť pravidelnú prehliadku u lekára, ktorého vám určí zamestnávateľ?

- A) prehliadka u lekára, ktorého určí zamestnávateľ, je povinná,
- B) prehliadka u lekára, ktorého určí zamestnávateľ, nie je povinná,
- C) len ak je nevyhnutná - aby ste preukázali, že môžete vykonávať svoju prácu.

10. Hrozí vám za neabsolvovanie povinného očkovania nejaká sankcia?

- A) za neabsolvovanie očkovania nedostanete pokutu, len ak máte na to vážne morálne dôvody,
- B) neabsolvovanie očkovania sa nijako netrestá,
- C) neabsolvovanie očkovania je sankcionované pokutou.

Odpovede

1. Čo je dohoda o poskytovaní zdravotnej starostlivosti?

Správna odpoveď je B). Právny vzťah, ktorého predmetom je poskytovanie zdravotnej starostlivosti. Vzniká na základe dohody medzi osobou (pacientom) a poskytovateľom zdravotnej starostlivosti. Dohoda sa uzatvára písomne, najmenej na šesť mesiacov, v dvoch rovnopisoch. Prvopis je súčasťou zdravotnej dokumentácie, druhopis si ponecháva osoba – pacient, alebo jej zákonný zástupca.

2. Musí byť pri každom poskytnutí zdravotnej starostlivosti uzavretá medzi poskytovateľom a pacientom dohoda o poskytnutí zdravotnej starostlivosti?

Správna odpoveď je C). V prípade poskytnutia neodkladnej zdravotnej starostlivosti vám musí poskytovateľ vyhovieť, aj keď s ním nemáte uzavretú dohodu o poskytovaní zdravotnej starostlivosti.

3. Musíte mať svojho všeobecného lekára?

Správna odpoveď je C). Všeobecný lekár je lekár so špecializáciou v odbore všeobecné lekárstvo, ktorý poskytuje všeobecnú ambulantnú starostlivosť dospelým alebo deťom. Mať všeobecného lekára nie je zákonom stanovená povinnosť; avšak osoba, ktorá takéhoto lekára nemá, t. j. neuzavrie dohodu o poskytovaní všeobecnej zdravotnej starostlivosti so žiadnym poskytovateľom s touto špecializáciou, sa vystavuje riziku, že jej bude poskytovaná len neodkladná zdravotná starostlivosť.

4. Má pacient, v rámci práva na slobodný výber poskytovateľa, aj právo, aby niektoré zo zdravotných výkonov (napr. odber krvi) urobil výhradne ošetrojúci lekár, nie zdravotná sestra?

Správna odpoveď je C). Zákon umožňuje fyzickej osobe výber poskytovateľa zdravotnej starostlivosti - môže si slobodne zvoliť svojho všeobecného lekára, resp. špecialistu. Právo na slobodný výber poskytovateľa však v sebe nezahŕňa právo na výber konkrétneho ošetrojúceho zdravotníckeho pracovníka. V poslednej dobe niektoré zdravotnícke zariadenia (najmä nemocnice) umožňujú výber konkrétneho zdravotníckeho pracovníka (ako nadštandardnú službu) - za dohodnutú finančnú odplatu (napr. pri pôrodoch).

Právo na výber poskytovateľa je obmedzené pri zákonom definovaných subjektoch (napr. pri osobe, ktorá je vo väzbe alebo vo výkone trestu odňatia slobody, pri žiadateľovi o azyl, či pri príslušníkovi ozbrojených síl Slovenskej republiky, Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Národného bezpečnostného úradu, Zboru väzenskej a justičnej stráže, Železničnej polície, Hasičského a záchranného

zboru), ktorým určil poskytovateľa služobný orgán alebo služobný úrad.

5. Čo je neodkladná zdravotná starostlivosť?

Správna odpoveď je A). Neodkladná zdravotná starostlivosť sa poskytuje pri: náhlej zmene zdravotného stavu, ktorá bezprostredne ohrozuje život alebo niektorú zo základných životných funkcií, a bez rýchleho poskytnutia zdravotnej starostlivosti môže vážne ohroziť zdravie; zmene, ktorá spôsobuje náhlu a nezniesiteľnú bolesť; náhlych zmenách správania a konania, ktoré bezprostredne ohrozujú postihnutú osobu, resp. vtedy, ak táto osoba ohrozuje svoje okolie; pôrode; vyšetrení osoby, ktorá môže nositeľom rýchlo sa šíriacej a život ohrozujúcej nákazy, a pri jej diagnostike a liečbe. Jej súčasťou je aj neodkladná preprava osoby do zdravotníckeho zariadenia, neodkladná preprava medzi zdravotníckymi zariadeniami a neodkladná preprava darcov a príjemcov orgánov, tkanív a buniek určených na transplantáciu.

6. Môže vás lekár - špecialista (napríklad očný lekár) odmietnuť, ak nie ste pacientom všeobecného lekára, ktorého si určil (v zozname na dverách, nástenke ap.)?

Správna odpoveď je B). Lekár môže odmietnuť uzavrieť dohodu o poskytovaní zdravotnej starostlivosti len zo zákonom stanovených dôvodov. Ide o dôvody, keď by uzatvorením takejto dohody prekročil svoje únosné pracovné zaťaženie (okrem obvodného lekára, t. j. všeobecného lekára, zubára, gynekológa, pediatra, v ktorého obode máte trvalý alebo prechodný pobyt); alebo keď je tu osobný vzťah zdravotníckeho pracovníka k osobe, resp. k zákonnému zástupcovi osoby, ktorej sa má zdravotnú starostlivosť poskytovať, pretože nie je zaručené objektívne hodnotenie jej zdravotného stavu). Ďalej ide o prípady, keď, z dôvodu osobného presvedčenia, pracovník, ktorý má starostlivosť poskytovať, odmietne umelé prerušenie tehotenstva, asistovanú reprodukciu či sterilizáciu osoby.

7. Na ktorý orgán sa môžete obrátiť v prípade, ak s vami lekár odmietne uzavrieť dohodu o poskytovaní zdravotnej starostlivosti z iného, ako zákonom určeného dôvodu?

Správna odpoveď je B). Ak s vami lekár odmietne uzavrieť dohodu o poskytovaní zdravotnej starostlivosti z iného, ako zákonom stanoveného dôvodu, obráťte sa so sťažnosťou na odbor zdravotníctva samosprávneho kraja, ktorý je kompetentný tento druh podnetov riešiť (táto kompetencia mu vyplýva zo zákona).

8. Je absolvovanie preventívnej prehliadky zákonom stanovenou povinnosťou?

Správna odpoveď je C). Preventívna prehliadka nie je povinnosťou, ale právom pacienta. Z verejného zdravotného poistenia je pacientovi uhrádzaná preventívna prehliadka u všeobecného lekára alebo pediatra, preventívna prehliadka u stomatológa, gynekológa a urológa.

9. Musíte podstúpiť pravidelnú prehliadku u lekára, ktorého vám určí zamestnávateľ?

Správna odpoveď je A). Absolvovanie prehliadky u lekára určeného zamestnávateľom (vstupná/výstupná prehliadka) je výnimkou z práva na slobodnú voľbu poskytovateľa, aj keď priamo nevyplýva zo znenia zákona o zdravotnej starostlivosti. Pri vybraných typoch prác má zamestnávateľ právo, aby určil lekára, ktorý bude vykonávať preventívne prehliadky. Ide o prehliadky, ktoré sú odlišné od preventívnych lekárskech prehliadok, na ktorú má občan nárok podľa zákona č. 577/2004 Z. z. o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrá-

dzanej na základe verejného zdravotného poistenia, a o úhradách za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti. V prípade rizikových prác prvej a druhej kategórie môže pravidelné prehliadky uskutočniť aj ošetrojúci lekár zamestnanca, ak s tým zamestnávateľ súhlasí. Náklady na prehliadku hradí zamestnávateľ.

10. Hrozí vám za nepodrobenie sa povinnému očkovaniu nejaká sankcia?

Správna odpoveď je C). Povinné očkovanie je nariadené právom. Cieľom povinného očkovania je ochrana spoločnosti pred infekčnými ochoreniami a nákazami. V prípade, že sa osoba nepodrobí očkovaniu (bez závažných zdravotných dôvodov, napr. z dôvodu kontraindikácií), dopustí sa priestupku na úseku verejného zdravotníctva. Za nepodrobenie sa povinnému očkovaniu možno uložiť pokutu v súhrnnej výške 331 eur.

Mlčanlivosť je esenciálnym znakom vzťahu lekár – pacient, bez ktorého by pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti chýbala potrebná dôvera. Keďže lekári, ako aj ďalší zdravotnícki pracovníci, prichádzajú pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti do styku s množstvom informácií nielen o pacientovi, ale aj o členoch jeho rodiny či partneroch, pričom často ide o informácie intímneho charakteru, mlčanlivosť je jednou z najdôležitejších povinností zdravotníckeho pracovníka.

Právo pacienta na zachovanie mlčanlivosti zdravotníckeho pracovníka zahŕňa všetky údaje a skutočnosti týkajúce sa jeho zdravotného stavu. Pretože môžeme presvedčivo tvrdiť, že práve údaje o zdravotnom stave tvoria najintímnejšiu súčasť života človeka, povinnosť mlčanlivosti posilňuje ochranu nášho súkromia.

1. Aký charakter má povinnosť mlčanlivosti zdravotníckych pracovníkov?

- A) je to výlučne etická povinnosť zdravotníckeho pracovníka,
- B) je to zákonom uložená povinnosť zdravotníckeho pracovníka,
- C) je to právom (zákonom) nevynútiteľná povinnosť zdravotníckeho pracovníka.

2. Akých údajov sa týka povinnosť mlčanlivosti zdravotníckych pracovníkov?

- A) len údajov týkajúcich sa zdravotného stavu pacienta,
- B) osobných údajov,
- C) všetkých údajov, ktoré sa zistili vo vzťahu k osobe, ktorej je poskytovaná zdravotná starostlivosť.

3. Kto všetko je povinný dodržať mlčanlivosť o údajoch, o ktorých sa dozvedel z vašej zdravotnej dokumentácie?

- A) váš všeobecný lekár a jeho zdravotná sestra,
- B) zdravotnícki pracovníci, ktorí Vám poskytli zdravotnú starostlivosť, a aj ďalšie osoby, ktorým boli sprístupnené údaje zo zdravotnej dokumentácie,
- C) len zdravotnícki pracovníci.

4. Lekár zoberie na vyšetrenie viacero pacientov, ktorí sa pri vyšetrení nachádzajú v jednej miestnosti. Je takýto postup správny?

- A) postup lekára je správny, ide o bežný jav,
- B) postup je správny, ak sa ostatní pacienti nedozvedia nič z osobných údajov iných pacientov,
- C) takýto postup lekára môže viesť k porušeniu práv pacienta.

5. Ste hospitalizovaný v nemocnici. O váš prípad sa zaujímajú médiá. Zdravotnícky pracovník (sestra, lekár) im môže poskytnúť informácie o vašom zdravotnom stave, ak:

- A) ste ho zbavili mlčanlivosti,
- B) ste verejne činná osoba,
- C) ak informácie o vašom zdravotnom stave už boli niekde zverejnené.

6. Kto môže zbaviť zdravotníckeho pracovníka mlčanlivosti?

- A) len osoba, ktorej sa skutočnosti týkajú,
- B) osoba, ktorej sa skutočnosti týkajú, a orgán, ktorý vydáva povolenie na poskytovanie zdravotnej starostlivosti,
- C) osoba, ktorej sa skutočnosti týkajú, alebo manžel/ka takejto osoby.

7. Akým spôsobom zbaví pacient zdravotníckeho pracovníka mlčanlivosti?

- A) spôsob nie je stanovený,
- B) len písomne,
- C) notársky osvedčeným dokumentom.

8. Žiadali ste o invalidný dôchodok, pričom ste poskytli informácie o vašom zdravotnom stave posudkovému lekárovi Sociálnej poisťovne. Tento informácie o výške vášho invalidného dôchodku a vašom zdravotnom stave poskytol tretej osobe, nezainteresovanej do rozhodovania o žiadosti. Porušil povinnosť mlčanlivosti?

- A) posudkový lekár povinnosť neporušil, pretože sa naňho povinnosť mlčanlivosti nevzťahuje,
- B) posudkový lekár povinnosť porušil, ak poskytol informácie o vašom zdravotnom stave,
- C) posudkový lekár povinnosť porušil, ak poskytol informácie nielen o vašom zdravotnom stave, ale aj o výške dôchodku.

9. Poruší váš lekár povinnosť mlčanlivosti, ak poskytne informácie o vás inému lekárovi - kolegovi?

- A) lekár povinnosť poruší, ak poskytne informácie lekárovi, ktorý vám neposkytuje zdravotnú starostlivosť,
- B) lekár povinnosť neporuší, pretože lekári si medzi sebou môžu poskytovať informácie o pacientoch,
- C) lekár povinnosť poruší, pretože v tomto prípade je nutné, aby bol najprv zbavený mlčanlivosti.

10. Porušil by váš lekár (všeobecný alebo špecialista) povinnosť mlčanlivosti, keby poskytol informácie o vašom zdravotnom stave vášmu zamestnávateľovi?

- A) lekár by povinnosť mlčanlivosti porušil,
- B) lekár by povinnosť mlčanlivosti porušil, pokiaľ by podal informácie o vašom zdravotnom stave, ktoré nesúvisia s výkonom povolania,
- C) lekár by povinnosť neporušil, pretože ide o výnimku z povinnosti mlčanlivosti.

Odpovede

1. Aký charakter má povinnosť mlčanlivosti zdravotníckych pracovníkov?

Správna odpoveď je B). Povinnosť mlčanlivosti je právom (zákonom) uložená povinnosť, zakotvená v ustanovení §80 ods. 2 zákona č. 578/2004 Z.z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej „zákon o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti“). Je to právom vynútiteľná povinnosť, pod hrozbou sankcií (napr. uložením pokuty).

2. Akých údajov sa týka povinnosť mlčanlivosti zdravotníckych pracovníkov?

Správna odpoveď je C). Zákon o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti zakotvuje rozsah povinnosti mlčanlivosti zdravotníckych pracovníkov, pričom zdravotnícky pracovník je povinný zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel v súvislosti s výkonom svojho povolania. Povinnosť mlčanlivosti sa týka všetkých informácií, ktoré sú vo vzťahu k osobe, ktorej sa poskytuje zdravotná starostlivosť zistené.

3. Kto všetko je povinný dodržať mlčanlivosť o údajoch, o ktorých sa dozvedel z vašej zdravotnej dokumentácie?

Správna odpoveď je B). Okrem zdravotníckych pracovníkov je mlčanlivosťou zviazaný každý, kto sa dozvedel informácie o zdravotnom stave inej osoby, pokiaľ ich získal na základe výpisu, resp. nahliadnutím do zdravotnej dokumentácie. Dodržiavanie tejto povinnosti inými osobami ako zdravotníckymi pracovníkmi je však ťažko vynútiteľné.

4. Lekár zoberie na vyšetrenie viacero pacientov, ktorí sa pri vyšetrení nachádzajú v jednej miestnosti. Je takýto postup správny?

Správna odpoveď je C). Pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti má každý právo, aby bola zachovaná mlčanlivosť o všetkých údajoch týkajúcich sa jeho zdravotného stavu, ako aj právo na ochranu dôstojnosti, rešpektovanie svojej telesnej integrity a psychickej integrity. V prípade, že lekár vyšetruje pacienta za prítomnosti iných pacientov, môže zasiahnuť do osobnostných práv pacienta, spôsobiť mu škodu, či dokonca porušiť povinnosť mlčanlivosti.

5. Ste hospitalizovaný v nemocnici. O váš prípad sa zaujímajú médiá. Zdravotnícky pracovník (sestra, lekár) im môže poskytnúť informácie o vašom zdravotnom stave, ak:

Správna odpoveď je A). V prípade informovania médií o zdravotnom stave pacienta sa bez obmedzenia uplatňuje povinnosť mlčanlivosti, pričom zdravotníckeho pracovníka môžete zbaviť mlčanlivosti len vy, alebo váš zákonný zástupca.

6. Kto môže zbaviť zdravotníckeho pracovníka mlčanlivosti?

Správna odpoveď je B). Zdravotníckeho pracovníka môže zbaviť mlčanlivosti osoba, ktorej sa skutočnosti týkajú (pacient), a orgán, ktorý vydáva povolenie na poskytovanie zdravotnej starostlivosti. V druhom prípade aj proti vôli pacienta. Ide o prípady, keď o zbavenie mlčanlivosti žiadajú orgány činné v trestnom konaní alebo súdy. Rozhodnutie o zbavení mlčanlivosti obvykle prislúcha vyššiemu územnému celku (samosprávny kraj).

7. Akým spôsobom zbaví pacient zdravotníckeho pracovníka mlčanlivosti?

Správna odpoveď je A). Zákon nestanovuje, akým spôsobom má pacient zbaviť zdravotníckeho pracovníka mlčanlivosti. Z hľadiska právnej istoty je najvhodnejšia písomná forma, s uvedením rozsahu informácií, ktoré môže zdravotnícky pracovník poskytnúť.

8. Žiadali ste o invalidný dôchodok, pričom ste poskytli informácie o vašom zdravotnom stave posudkovému lekárovi Sociálnej poisťovne. Tento informácie o výške vášho invalidného dôchodku a vašom zdravotnom stave poskytol tretej osobe, nezainteresovanej do rozhodovania o žiadosti. Porušil povinnosť mlčanlivosti?

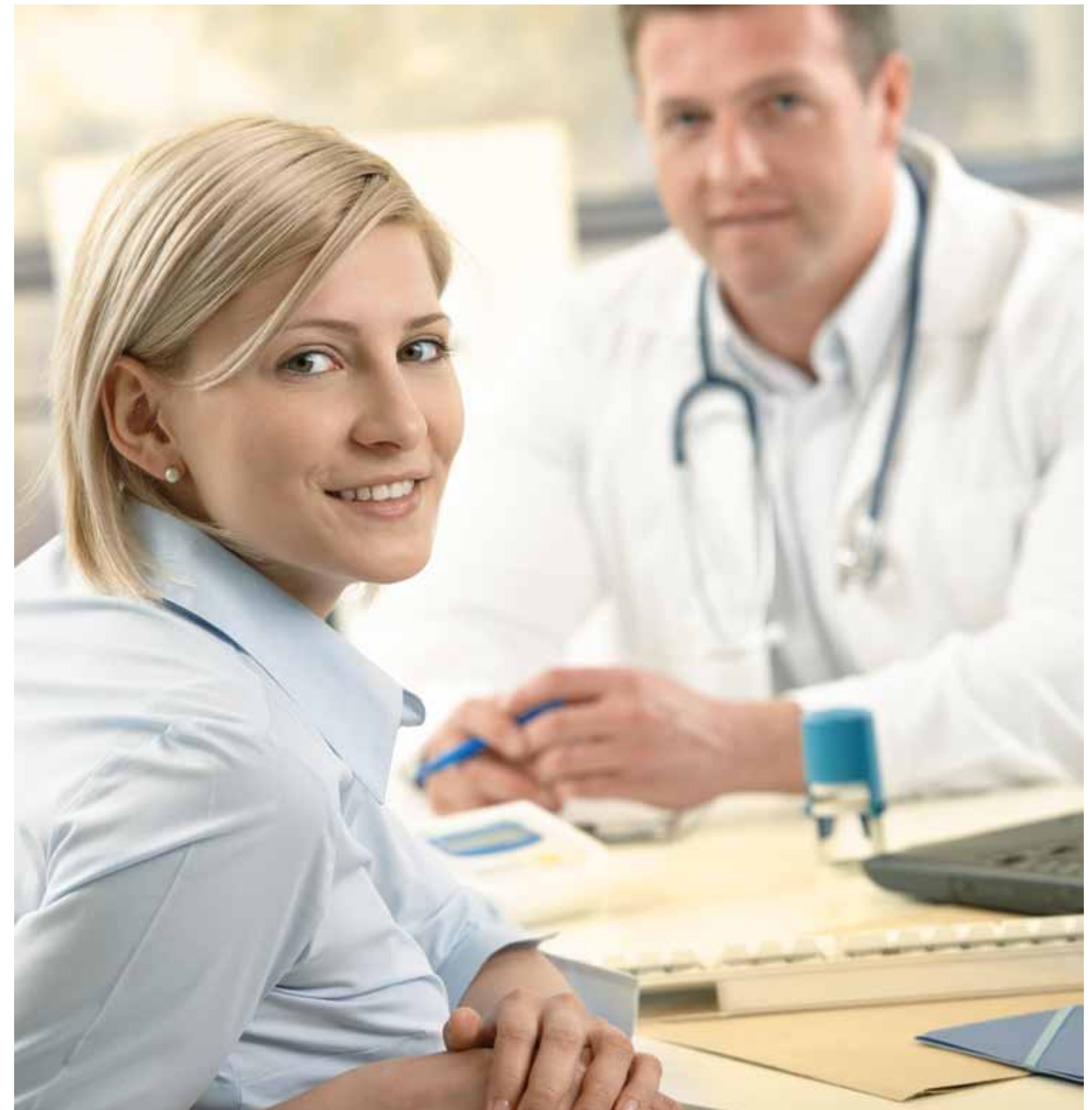
Správna odpoveď je C). Posudkový lekár je zdravotnícky pracovník, a v súlade so zákonom o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti má povinnosť mlčanlivosti. Povinnosť mlčanlivosti sa nevzťahuje len na údaje o zdravotnom stave, ale aj na ostatné údaje, ktoré sa pri výkone povolania dozvedel, teda aj na informácie o výške vášho dôchodku.

9. Poruší váš lekár povinnosť mlčanlivosti, ak poskytne informácie o vás inému lekárovi - kolegovi?

Správna odpoveď je A). Lekár nesmie poskytnúť informácie o vašom zdravotnom stave inému kolegovi, pokiaľ nejde o zdravotníckeho pracovníka, ktorý vám poskytuje zdravotnú starostlivosť.

10. Porušil by váš lekár (všeobecný alebo špecialista) povinnosť mlčanlivosti, keby poskytol informácie o vašom zdravotnom stave vášmu zamestnávateľovi?

Správna odpoveď je A). Poskytovanie informácií zamestnávateľovi nie je výnimkou z povinnosti mlčanlivosti zdravotníckych pracovníkov. Informácie o zdravotnom stave musí váš lekár poskytnúť (formou výpisu) len lekárovi pracovnej zdravotnej služby (na základe jeho písomnej žiadosti), ktorý posudzuje vašu spôsobilosť na výkon práce, no nie priamo zamestnávateľovi.

Každý poskytovateľ zdravotnej starostlivosti musí viesť a uchovávať zdravotnú dokumentáciu o svojich pacientoch. Zdravotná dokumentácia je súbor údajov o zdravotnom stave pacienta a o poskytnutej zdravotnej starostlivosti, pričom obsahuje výsledky vyšetrení, údaje o liekoch a iné dôležité informácie súvisiace s poskytnutou zdravotnou starostlivosťou. U ambulantného lekára je zjednodušene nazývaná ako

zdravotná karta. Tvoria ju osobné údaje, ako aj údaje o zdravotnom stave, ktorých zneužitie môže viesť k porušeniu osobnostných práv, či k inému poškodeniu pacienta. Preto je dôležité poznať, kto môže mať prístup k dokumentácii a údajom, ktoré obsahuje, a ako sa má s touto dokumentáciou nakladať.

1. Môže váš lekár viesť zdravotnú dokumentáciu v elektronickej forme?

- A) môže, ale celá zdravotná dokumentácia musí byť vždy aj v písomnej forme,
- B) zdravotnú dokumentáciu môže váš lekár viesť v elektronickej podobe, pokiaľ k tomu dáte súhlas,
- C) zdravotná dokumentácia môže byť vedená elektronicke, so zaručeným elektronickým podpisom, alebo písomne.

2. Údaje zo zdravotnej dokumentácie sa poskytujú:

- A) telefonicky,
- B) výpisom alebo nahliadnutím,
- C) ústne.

3. Môže vám lekár odmietnuť nahliadnutie do vašej zdravotnej dokumentácie, alebo neposkytnúť niektoré informácie?

- A) nie, nemôže odmietnuť - lekár musí pacientovi vždy poskytnúť zdravotnú dokumentáciu, a to v plnom rozsahu,
- B) áno, môže odmietnuť - ak je osoba, ktorej sa dokumentácia týka, psychiatrickým pacientom (alebo pacientom klinického psychológa), a nahliadnutie by negatívne ovplyvnilo liečbu,
- C) áno, môže odmietnuť - ak usúdi, že je to pre pacienta nebezpečné.

4. Výpis zo zdravotnej dokumentácie sa poskytuje na vyžiadanie vykonané:

- A) ústne,
- B) písomne,
- C) na písomné vyžiadanie, ústne vyžiadanie, elektronické vyžiadanie alebo telefonicky.

5. Môže zamestnávateľ žiadať od uchádzača o zamestnanie predloženie výpisu zo zdravotnej dokumentácie?

- A) nie, na výpis zo zdravotnej dokumentácie nemá právo, ale môže žiadať o absolvovanie vstupnej prehliadky,
- B) áno, môže o to uchádzača požiadať, ak je to nevyhnutné, s prihladnutím na charakter práce a podmienky na pracovisku,
- C) nemusí žiadať výpis od zamestnanca, pretože zamestnávateľ je oprávnenou osobou, ktorá môže požadovať informácie zo zdravotnej dokumentácie.

6. Môže poskytovateľ žiadať poplatok za vystavenie výpisu?

- A) áno, môže žiadať administratívny poplatok v primeranej výške,
- B) nie, poplatok žiadať nemôže - vyhotovenie výpisu je bezplatné,
- C) nie, poplatok žiadať nemôže - vyhotovenie je uhrádzané zo zdravotného poistenia.

7. Má váš ambulantný lekár povinnosť vydať vám originál zdravotnej dokumentácie pri zmene lekára?

- A) áno, musí ju vydať - na základe písomnej žiadosti,
- B) áno, musí ju vydať - stačí ústne vyžiadanie,
- C) nie, nemusí ju vydať - lekár má vydať zdravotnú dokumentáciu novému poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti na základe vyžiadania.

8. Na ktorý orgán sa môžete obrátiť, ak lekár odmieta vydať zdravotnú dokumentáciu? Na:

- A) samosprávny kraj,
- B) Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou,
- C) Slovenskú lekársku komoru.

9. Komu - okrem pacienta, osoby, ktorej sa údaje týkajú - je možné poskytnúť výpis zo zdravotnej dokumentácie?

- A) len pacientovi,
- B) pacientovi a jeho manželovi/manželke,
- C) Sociálnej poisťovni a Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny.

10. Môže manžel/manželka pacienta bez jeho súhlasu nahliadať do pacientovej zdravotnej dokumentácie?

- A) áno, môže nahliadať - ale len po jeho smrti,
- B) áno, môže nahliadať - po smrti, aj počas života pacienta,
- C) áno, môže nahliadať - do zdravotnej dokumentácie môže nahliadať ako každá blízka osoba.

Odpovede

1. Môže váš lekár viesť zdravotnú dokumentáciu len v elektronickej forme?

Správna odpoveď je C). Poskytovateľ je povinný viesť zdravotnú dokumentáciu písomne alebo elektronicke (so zaručeným elektronickým podpisom), pričom musí vykonávať denné zálohovanie dát. Zdravotnú dokumentáciu musí všeobecný lekár uchovávať 20 rokov po smrti pacienta, lekár - špecialista 20 rokov po poslednom poskytnutí zdravotnej starostlivosti.

2. Údaje zo zdravotnej dokumentácie sa poskytujú:

Správna odpoveď je B). Údaje zo zdravotnej dokumentácie sa poskytujú formou výpisu, ktorý pripravuje požiadaný lekár. Výpis chronologicky opisuje vývoj zdravotného stavu: obsahuje dátum vystavenia, prehľad o doterajšej liečbe, údaje potrebné na ďalšie poskytovanie zdravotnej starostlivosti, ale aj identifikáciu ošetrojúceho zdravotníckeho pracovníka. Druhým spôsobom poskytnutia je nahliadnutie do zdravotnej dokumentácie, čo umožňuje robiť si z nej výpisky, kópie.

3. Môže vám lekár odmietnuť nahliadnutie do zdravotnej dokumentácie, alebo neposkytnúť niektoré informácie?

Správna odpoveď je B). Podľa zákona o zdravotnej starostlivosti môže poskytovateľ odmietnuť nahliadnutie do zdravotnej dokumentácie osobe, ktorej sa poskytuje zdravotná starostlivosť v špecializovaných odboroch psychiatria alebo klinická psychológia, ak by to negatívne ovplyvnilo jej liečbu. V prípade, že sa osoba domnieva, že jej nahliadnutie do dokumentácie odmietli neprávom, má právo domáhať sa rozhodnutia súdu.

4. Výpis zo zdravotnej dokumentácie sa poskytuje na vyžiadanie vykonané:

Správna odpoveď je B). Podľa zákona je poskytovateľ povinný poskytnúť výpis zo zdravotnej dokumentácie na základe písomného vyžiadania v rozsahu, ktorý priamo súvisí s účelom vyžiadania. Na poskytnutie výpisu sa písomné vyžiadanie nevzťahuje, pokiaľ sa vyhotovuje pre iného zdravotníckeho pracovníka (iného lekára) na ďalšie poskytovanie zdravotnej starostlivosti.

5. Môže zamestnávateľ žiadať od uchádzača o zamestnanie predloženie výpisu zo zdravotnej dokumentácie?

Správna odpoveď je A). Zamestnávateľ nie je oprávneným subjektom, ktorý môže žiadať výpis zo zdravotnej dokumentácie alebo nahliadať do zdravotnej dokumentácie. Zároveň nesmie pri výbere zamestnanca požadovať informácie, ktoré sa týkajú národnosti, rasového alebo etnického pôvodu, politických postojov, členstva v odborových organizáciách, náboženstva, sexuálnej orientácie, informácie, ktoré odporujú dobrým mravom, a osobné údaje, ktoré nie sú potrebné na plnenie povinností zamestnávateľa, ustanovených osobitným predpisom. Pri vybraných typoch prác je povinnosťou zamestnávateľa zabezpečiť pre svojich zamestnancov posudzovanie zdravotnej spôsobilosti, ktoré sa skladá zo vstupnej prehliadky a vypracovania posudku. Vstupnú prehliadku zabezpečuje (alebo jej náklady hradí) zamestnávateľ.

6. Môže poskytovateľ žiadať poplatok za vystavenie výpisu?

Správna odpoveď je A). Vyhotovenie výpisu zo zdravotnej dokumentácie uhrádza pacient podľa platného cenníka poskytovateľa. Bezplatne vyhotovuje poskytovateľ výpis len v prípade, že ho poskytuje inému ošetrojúceму zdravotníckemu pracovníkovi (pri odosielaní osoby na ďalšie poskytovanie zdravotnej starostlivosti, napr. k špecialistovi).

7. Má váš ambulantný lekár povinnosť vydať vám originál zdravotnej dokumentácie pri zmene lekára?

Všeobecný lekár (resp. poskytovateľ ambulantnej zdravotnej starostlivosti) je povinný pri zmene lekára vydať zdravotnú dokumentáciu nie pacientovi, ale novému poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti. Nemusí pritom odovzdať originál; stačí, ak odovzdá rovnopis (kópiu) zdravotnej dokumentácie. Zákon hovorí, že zdravotnú dokumentáciu má vydať preukázateľne, aby v prípade pochybností, či k odovzdaniu došlo, vedel dokázať, že si splnil túto povinnosť (pretože pri pochybnostiach o odovzdaní dokumentácie je práve pôvodný poskytovateľ povinný predložiť „dôkaz“ o dovzdaní).

8. Na ktorý orgán sa môžete obrátiť, ak lekár odmieta vydať zdravotnú dokumentáciu? Na:

Správna odpoveď je A). Kompetentným orgánom, na ktorý sa môžete obrátiť so sťažnosťou, je odbor zdravotníctva vyššieho

územného celku. Tento môže uložiť poskytovateľovi - pre porušenie povinnosti - sankciu v rámci správneho konania.

9. Komu - okrem pacienta, osoby, ktorej sa údaje týkajú - je možné poskytnúť výpis zo zdravotnej dokumentácie?

Správna odpoveď je C). Výpis zo zdravotnej dokumentácie je možné poskytnúť zákonom určeným osobám: inému ošetrojúceму zdravotníckemu pracovníkovi, ktorý má poskytovať zdravotnú starostlivosť, registrovanému občanovi (po preukázaní sa povolávacím rozkazom, na účely odvodu), vojakovi v zálohe (po predložení písomného vyžiadania územnej vojenskej správy, na účely prieskumu jeho zdravotnej spôsobilosti), Sociálnej poisťovni a Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, Inšpektorátu práce a orgánom dozoru podľa osobitných predpisov (na účely vyšetrovania pracovného úrazu alebo choroby z povolania), príslušnému orgánu pri medzištátnych žiadostiach o osvojenie si dieťaťa, osobám oprávneným nahliadať do zdravotnej dokumentácie a súdu (na účely trestného konania alebo občianskeho súdneho konania).

10. Môže manžel/manželka pacienta bez jeho súhlasu nahliadať do zdravotnej dokumentácie?

Správna odpoveď je A). Nahliadať do zdravotnej dokumentácie (alebo robiť si kópie a výpisky) môžu za života pacienta len osoby presne stanovené zákonom (§ 25 ods. 1 zákona č. 576/2004 Z.z.): napríklad pacient, znalec, revízny lekár Sociálnej poisťovne, epidemológ alebo osoba splnomocnená pacientom. Po smrti pacienta zákon umožňuje nahliadnuť do zdravotnej dokumentácie aj rodinným príslušníkom, alebo ak žiadni nie sú, tak osobe, ktorá s pacientom žila v čase jeho smrti v spoločnej domácnosti. Za života pacienta je nahliadnutie do zdravotnej dokumentácie umožnené manželovi/manželke len v prípade, ak sa tento/táto preukáže splnomocnením (s overeným podpisom), ktoré môže obsahovať vymedzenie rozsahu, v akom môže splnomocnenec do dokumentácie nahliadnuť.

Informovaný súhlas

Poskytovanie zdravotnej starostlivosti si vyžaduje kooperáciu zdravotníckeho pracovníka s pacientom, pričom dôležitou podmienkou je dobrá komunikácia. Pacient sa ocitá vo vzťahu k lekárovi v pozícii toho slabšieho, keďže častokrát nerozumie svojmu zdravotnému stavu, ani rizikám, ktoré mu napríklad hrozia, ak nepodstúpi zákrok, navrhovaný zdravotníckym pracovníkom.

Prostriedkom zapojenia pacienta do procesu liečby je informovaný súhlas. Tento inštitút zabezpečuje podieľanie sa pacienta na rozhodnutiach o tom, ktorý výkon sa mu poskytne,

a ktorý nie. Zdravotnícky pracovník je preto povinný vopred a zrozumiteľne poučiť pacienta o povahe zákroku a dôvodoch jeho indikácie, a vykonať zákrok až na základe jeho súhlasu.

V prípadoch, kedy je možné poskytnúť starostlivosť bez súhlasu pacienta, musí poskytovateľ postupovať tak, aby sledoval výlučne dobro pacienta. Pacient má zároveň právo výkon odmietnuť. Vo vzájomnej komunikácii však stoja pred zdravotníckym pracovníkom otázky, do akej miery má pacienta poučiť, kedy musí pacient súhlas poskytnúť, či kedy sa jeho súhlas nevyžaduje.

Otázky

1. Čo je informovaný súhlas?

- A) formulár, ktorým pacient vyjadruje súhlas pri vážnejších zákoch,
- B) preukázateľný súhlas s poskytnutím zdravotnej starostlivosti, po predchádzajúcom poučení, alebo odmietnutí poučenia,
- C) písomný súhlas s poskytnutím zdravotnej starostlivosti, po predchádzajúcom poučení, alebo po jeho odmietnutí.

2. O čom by vás mal lekár poučiť?

- A) o účele, povahe, následkoch, rizikách výkonu, možnostiach voľby z navrhovaných postupov a rizikách odmietnutia poskytovania zdravotnej starostlivosti,
- B) o účele, povahe, následkoch, rizikách zdravotného výkonu,
- C) len o povahe vášho ochorenia.

3. Je povinnosťou zdravotníckeho pracovníka získať súhlas pacienta pred každým zdravotným výkonom?

- A) informovaný súhlas sa vyžaduje pri každom výkone,
- B) informovaný súhlas sa nevyžaduje v prípade neodkladnej zdravotnej starostlivosti, ak súhlas nie je možné získať včas, ale je možné ho predpokladať,
- C) informovaný súhlas sa od pacienta vyžaduje len v zákonom stanovených prípadoch.

4. Kedy môže lekár uskutočniť zdravotný výkon nad rámec toho, s čím pacient vopred súhlasil?

- A) v prípade neodkladnej zdravotnej starostlivosti, ak nemožno súhlas získať včas, a výkon je nevyhnutný pre záchranu života alebo zdravia,
- B) ak je to podľa názoru lekára odôvodnené,
- C) lekár nemôže uskutočniť výkon nad rámec toho, s čím pacient vopred súhlasil.

5. Musí mať informovaný súhlas vždy písomnú formu?

- A) každý informovaný súhlas musí mať písomnú formu,
- B) informovaný súhlas musí byť v písomnej forme len v zákonom stanovených prípadoch,
- C) informovaný súhlas musí byť v písomnej forme len v prípade pôrodu a sterilizácie.

6. Kedy má lekár povinnosť vydať vám kópiu informovaného súhlasu?

- A) keď dávate informovaný súhlas v písomnej forme,
- B) vždy, okrem prípadov poskytovania neodkladnej zdravotnej starostlivosti,
- C) keď pacient požiadala o nahliadnutie do zdravotnej dokumentácie, resp. o vyhotovenie kópie.

7. Môže lekár neurobiť určitý zdravotný úkon (napríklad nepodať epidurálnu anestéziu), hoci s ním pacient vopred súhlasil (o zdravotný výkon požiadal)?

- A) nemusí ho vykonať, ak s podaním epidurálnej anestézie nesúhlasí manžel rodičky,
- B) nemusí taký výkon realizovať, ak by s jeho vykonaním bolo spojené riziko poškodenia zdravia pacienta, resp. takýto výkon už nie je v danej situácii zdravotne indikovaný,
- C) lekár musí plne dodržať inštrukcie stanovené pacientom/pacientkou.

8. Aké typy zdravotných výkonov môže podstúpiť bez súhlasu rodičov 16-ročná pacientka?

- A) neexistuje taký úkon, na všetky potrebuje súhlas zákonného zástupcu,
- B) môže podstúpiť sterilizáciu bez súhlasu zákonného zástupcu,
- C) môže samostatne požiadať o utajenie svojej osoby v súvislosti s pôrodom.

9. Je na poskytnutie zdravotnej starostlivosti dieťaťu potrebný súhlas oboch rodičov?

- A) na poskytnutie zdravotnej starostlivosti postačuje súhlas jedného zákonného zástupcu,
- B) zákon vyžaduje súhlas oboch rodičov za každých okolností,
- C) súhlas oboch rodičov zákon vyžaduje pri vážnejších zákoch.

10. Zbavuje informovaný súhlas lekára právnej zodpovednosti?

- A) informovaný súhlas lekára nezabavuje právnej zodpovednosti,
- B) informovaný súhlas úplne zbavuje lekára právnej zodpovednosti,
- C) informovaný súhlas zbavuje lekára trestnoprávnej zodpovednosti.

Odpovede

1. Čo je informovaný súhlas?

Správna odpoveď je B). Informovaný súhlas je právny úkon, prostredníctvom ktorého pacient realizuje svoje právo rozhodovať o svojej telesnej integrite. Konanie, kedy by sa zasiahlo do tela pacienta bez jeho súhlasu, by mohlo mať trestnoprávne, ako aj občianskoprávne následky - v podobe ujmy na osobnostných právach, a to dokonca aj vtedy, ak by nedošlo k poškodeniu zdravia pacienta.

2. O čom by vás mal lekár poučiť?

Správna odpoveď je A). Ošetrojúci zdravotnícky pracovník je povinný informovať pacienta o účele, povahe, následkoch a rizikách poskytnutia zdravotnej starostlivosti, o možnostiach voľby z navrhovaných postupov a rizikách odmietnutia poskytnutia zdravotnej starostlivosti. Nesprávne poučenie pacienta zvyšuje pravdepodobnosť nesprávneho rozhodnutia pacienta, ktorý môže neskôr namietat, že pokiaľ by mal všetky informácie, so zákrokom by nesúhlasil. Preto môže byť porušenie povinnosti informovať pacienta v požadovanom rozsahu dôvodom vzniku nároku pacienta na náhradu škody.

3. Je povinnosťou zdravotníckeho pracovníka získať súhlas pacienta pred každým zdravotným výkonom?

Správna odpoveď je B). V zásade sa informovaný súhlas vyžaduje pred každým poskytnutím zdravotnej starostlivosti, pričom existujú zákonom presne vymenované výnimky. Ide o prípady: poskytovanie neodkladnej zdravotnej starostlivosti, ak informovaný súhlas nemožno získať včas, ale možno ho predpokladať (napríklad masáž srdca, intubácia); keď súd uloží ochranné liečenie ako sankciu; pri ústavnej starostlivosti; ak ide o osobu, ktorá šíri prenosnú chorobu, ktorá závažným spôsobom ohrozuje okolie; starostlivosť o osobu, ktorá má príznaky duševnej choroby, alebo v jej dôsledku ohrozuje seba, svoje okolie, prípadne hrozí vážne zhoršenie jej zdravotného stavu.

4. Kedy môže lekár uskutočniť zdravotný výkon nad rámec toho, s čím pacient vopred súhlasil?

Správna odpoveď je A). Lekár môže uskutočniť zdravotný výkon nad rámec toho, s čím pacient súhlasil, len v takom prípade, keď nastanú podmienky, za ktorých môže lekár vykonať zdravotný výkon bez súhlasu pacienta (napr. ak súhlas pacienta nie je možné získať včas).

5. Musí mať informovaný súhlas vždy písomnú formu?

Správna odpoveď je B). Informovaný súhlas nemusí mať písomnú formu. Môže byť vyjadrený aj ústne, prípadne mlčky, pokiaľ nejde o prípad stanovený zákonom. Písomná forma je zo zákona predpísaná len pre isté typy výkonov, a to pri účasti na biomedicínskom výskume, umelom prerušení tehotenstva, pri odoberaní orgánov živému darcovi, pri prenose orgánov, tkanív a buniek, pri sterilizácii, pred vykonaním invazívnych zákrokov (v celkovej alebo lokálnej anestézii) a pri zmene diagnostického alebo liečebného postupu, ktorý nebol obsahom predchádzajúceho (pôvodného) informovaného súhlasu.

6. Kedy má lekár povinnosť vydať vám kópiu informovaného súhlasu?

Správna odpoveď je C). Zákon výslovne nestanovuje, že lekár má povinnosť poskytnúť kópiu informovaného súhlasu pacientovi. Treba brať do úvahy skutočnosť, že nie každý informovaný súhlas má písomnú formu. Pacient však môže požiadať o sprístupnenie zdravotnej dokumentácie, do ktorej môže nahliadať, príp. robiť si z nej kópie a výpisky. (Na základe tohto oprávnenia si teda vie urobiť kópiu aj z ústneho informovaného súhlasu – pokiaľ ho lekár do zdravotnej dokumentácie zaznamenal).

7. Môže lekár neurobiť určitý zdravotný úkon (napríklad nepodať epidurálnu anestéziu), hoci s ním pacient vopred súhlasil (o zdravotný výkon požiadal)?

Správna odpoveď je B). Zákon takúto situáciu presne neupravuje. Poskytnutie informovaného súhlasu s určitým výkonom však nebráni lekárovi, aby tento výkon nerealizoval, pokiaľ je to nevyhnutné z odborného hľadiska. Pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti môže totiž dôjsť k takej zmene, že situácia je odlišná, ako keď pacient informovaný súhlas dával. Táto zmena môže napr. spôsobiť, že plánovaný zákrok (napr. uvedená epidurálna anestézia) už nie je potrebný, alebo by bol neúčelný, respektíve by s jeho vykonaním bolo spojené veľké riziko. Z takýchto (a podobných) odbornovo-medicínskych dôvodov nemusí lekár „rešpektovať“ súhlas/vôľu pacienta.

8. Aké typy zdravotných výkonov môže podstúpiť bez súhlasu rodičov 16-ročná pacientka?

Správna odpoveď je C). 16-ročná pacientka môže v súvislosti s poskytovaním zdravotnej starostlivosti sama požiadať o utajenie pôrodu. Súhlas zákonného zástupcu pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti maloletej pacientke sa vôbec nevyžaduje, ak je už vydatá, pretože uzavretím manželstva nadobudla spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu.

9. Je na poskytnutie zdravotnej starostlivosti dieťaťu potrebný súhlas oboch rodičov?

Správna odpoveď je A). Pokiaľ by v názoroch rodičov bol rozdiel (jeden si želá zákrok pre dieťa, druhý zákrok odmie-

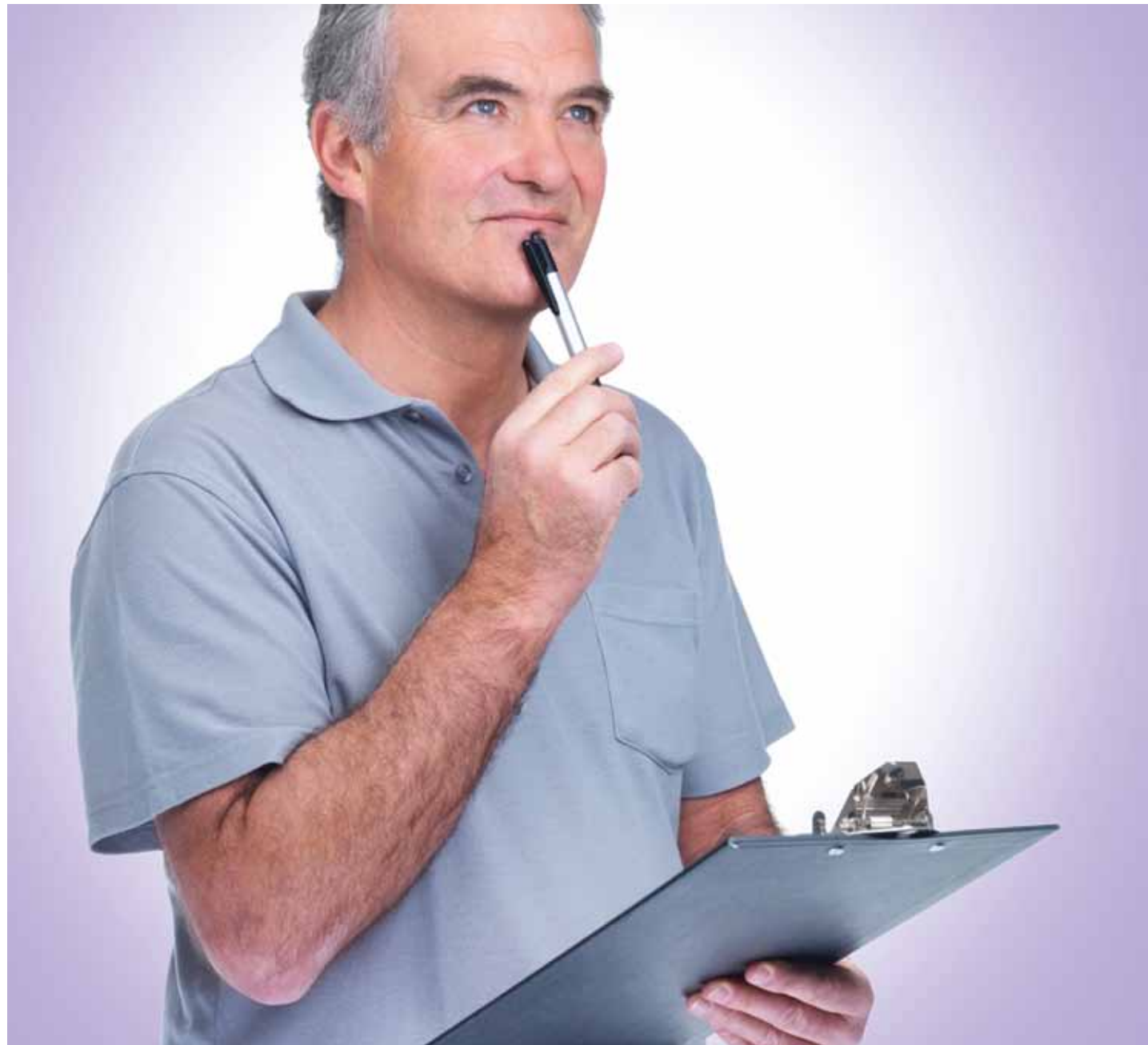
ta), poskytovateľ zdravotnej starostlivosti má právo obrátiť sa na súd, ktorý informovaný súhlas nahradí svojím rozhodnutím. Do rozhodnutia súdu môže poskytovateľ vykonať len zákroky, ktoré smerujú k záchrane života dieťaťa. (Ideálne však je, keď pri vážnych zárokoch súhlasia obaja rodičia dieťaťa).

10. Zbavuje informovaný súhlas lekára právnej zodpovednosti?

Správna odpoveď je A). Informovaný súhlas nezabavuje lekára právnej zodpovednosti za poskytnutú zdravotnú starostlivosť. Lekár musí vždy postupovať lege artis (v súlade so súčasnými poznatkami vedy), aby nepoškodil pacienta zdravotne, ani mu nespôsobil ujmu na jeho právach.

Podnety a sťažnosti

Práva pacienta by mali poskytovatelia zdravotnej starostlivosti poznať a rešpektovať. Dnešná situácia je ale taká, že právne povedomie vo vzťahu pacient- lekár nie je dostatočné, pričom vhodnú komunikáciu nahrádzajú sťažnosti a kontroly štátnych orgánov.

Je nepochybné, že pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti (ako pri každej ľudskej činnosti) dochádza k pochybeniam na strane poskytovateľov, zdravotníckych pracovníkov, a to v rôznych oblastiach. Môže ísť napríklad o poškodenie zdravia pri nesprávnom poskytovaní zdravotnej starostlivosti, ne-

dôstojné správanie k pacientovi, nerešpektovanie jeho autonómie či porušovanie jeho osobnostných práv.

„Kanály“ určené na kontrolu plnenia povinností zdravotníckych pracovníkov by však nemali byť zneužívané. Pacient si musí byť vedomý nielen svojich práv, ale aj faktu, že do kontroly plnenia povinností zdravotníckych pracovníkov (poskytovateľov) je zapojený celý rad subjektov. Preto by mal (vo vlastnom záujme) poznať, na ktorý orgán sa môže obrátiť, keď sa chce efektívne dožadovať svojich práv.

Otázky

1. Čo preskúmava Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou (ÚDZS)?

- A) správanie sa a prístup zdravotníckych pracovníkov,
- B) organizáciu zdravotnej starostlivosti - ordinačné hodiny, poplatky, dohody,
- C) správne poskytovanie zdravotnej starostlivosti.

2. Môžete ÚDZS adresovať podnet pre porušenie povinnosti poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, ak máte podozrenie, že nie je poskytovaná správne?

- A) nie, nie je to možné, ÚDZS podnety neprijíma,
- B) ÚDZS môžete adresovať podnet, pokiaľ ste sa najprv obrátili so žiadosťou o nápravu priamo na poskytovateľa, pričom ten nápravu nevykonával,
- C) ÚDZS môžete adresovať podnet len s úplnou dokumentáciou a dôkazmi.

3. Na ktorý orgán sa obrátite, ak si myslíte, že váš lekár vyberá neodôvodnené poplatky?

- A) na ÚDZS,
- B) na samosprávny kraj,
- C) poplatky nepodliehajú kontrole.

4. Kedy môžete podať podnet na ÚDZS?

- A) ak vašej žiadosti o nápravu v poskytovaní zdravotnej starostlivosti poskytovateľ nevyhovel,
- B) len ak dôjde k poškodeniu zdravia alebo smrti,
- C) ak dôjde k lekárskeму omylu.

5. Ktorý orgán je príslušný na posúdenie, či poskytovateľ svojím konaním spôsobil pacientovi škodu?

- A) ÚDZS,
- B) súd,
- C) samosprávny kraj.

6. Môžete spolu s podnetom na ÚDZS podať žalobu na súde?

- A) áno, nevylučuje sa to,
- B) nie je to možné, pretože prešetrovanie ÚDZS je prekážkou, pre ktorú súd konať nezačne,
- C) najprv musíte podať podnet na ÚDZS, a iba ak neuspejete, môžete podať žalobu na súde.

7. Môžete sa obrátiť na ÚDZS, ak sa domnievate, že došlo k nesprávnemu posúdeniu zdravotného stavu zo strany posudkového lekára Sociálnej poisťovne?

- A) keďže posudok vydáva posudkový lekár, ktorý je zdravotníckym pracovníkom, má ÚDZS právomoc prešetriť jeho postup,
- B) môžete podať sťažnosť v Sociálnej poisťovni,
- C) postup lekára prešetruje Ministerstvo zdravotníctva.

8. Ako budete postupovať, ak nie ste spokojný so šetrením regionálneho ÚDZS?

- A) podáte odvolanie voči rozhodnutiu regionálnej pobočky,
- B) podáte návrh na preskúmanie rozhodnutia súdom,
- C) podáte podnet na ÚDZS v jeho centrále, v Bratislave.

9. Zdá sa vám, že v ambulancii nedodržiavajú hygienické predpisy. Ktorý úrad je kompetentný, aby riešil otázky hygieny?

- A) Regionálny úrad verejného zdravotníctva,
- B) ÚDZS,
- C) so žiadosťou o nápravu sa stačí obrátiť na poskytovateľa.

10. Môže osoba, ktorá podala podnet na ÚDZS, zostať v anonymite?

- A) môže požiadať o utajenie totožnosti, ale žiadosť o prešetrovanie musí podpísať,
- B) môže zaslať podnet anonymne, stačí, ak označí poskytovateľa, ktorého sa má prešetrovanie týkať,
- C) totožnosť žiadateľa nemožno zatajiť.

Odpovede

1. Čo preskúmava Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou?

Správna odpoveď je C). Podľa zákona o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou poisťovňou (18 ods. 1 písm. b), vykonáva ÚDZS dohľad nad poskytovaním zdravotnej starostlivosti tým, že dohliada na správne poskytovanie zdravotnej starostlivosti, a za podmienok ustanovených týmto zákonom ukladá sankcie, podáva návrhy na uloženie sankcie, ukladá opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov, alebo ukladá povinnosť prijať opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov.

2. Môžete ÚDZS adresovať podnet pre porušenie povinnosti poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, ak máte podozrenie, že nie je poskytovaná správne?

Správna odpoveď je B). ÚDZS koná na základe podnetu (žiadosti o prešetrenie), v ktorom by mali byť uvedené identifikačné údaje žiadateľa, popis situácie, dátum, podpis a identifikačné údaje poskytovateľa. V zmysle zákona má pacient povinnosť obrátiť sa so žiadosťou o nápravu priamo na poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, a až keď tento jeho žiadosti nevyhoví, môže sa obrátiť na ÚDZS. Určité situácie však svojou povahou vylučujú, aby poskytovateľ nápravu vykonal - napr. ak nesprávne poskytnutie zdravotnej starostlivosti viedlo k smrti pacienta. V takýchto prípadoch odporúčame, aby sa „sťažovateľ“ obrátil na ÚDZS ihneď.

3. Na ktorý orgán sa obrátite, ak si myslíte, že váš lekár vyberá neodôvodnené poplatky?

Správna odpoveď je B). V takýchto prípadoch je možné obrátiť sa so sťažnosťou na samosprávny kraj, pričom musíte predložiť platný účtovný doklad, ktorý by vám mal poskytovateľ vydať bez vyžiadania, pretože je to jeho povinnosť.

4. Kedy môžete podať podnet na ÚDZS?

Správna odpoveď je A). Ak sa osoba domnieva, že jej nebola poskytnutá zdravotná starostlivosť správne, alebo sa domnieva, že konkrétne rozhodnutie ošetrojúceho zdravotníckeho pracovníka (v súvislosti s poskytovaním zdravotnej starostlivosti, resp. služieb súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti) je nesprávne, má právo požiadať poskytovateľa o nápravu písomnou žiadosťou. Ak tento žiadosti nevyhoví, alebo bezodkladne neinformuje žiadateľa o spôsobe vybavenia žiadosti, osoba má právo požiadať ÚDZS o vykonanie dohľadu.

5. Ktorý orgán je príslušný na posúdenie, či poskytovateľ svojim konaním spôsobil pacientovi škodu?

Správna odpoveď je B). V prípade, že dôjde k nesprávnemu poskytnutiu zdravotnej starostlivosti, o nároku na náhradu škody na zdraví rozhoduje súd v občianskom súdnom konaní. Vypracovanie žaloby a zabezpečenie potrebnej dokumentácie zverte radšej do rúk právnikovi (advokáta).

6. Môžete spolu s podnetom na ÚDZS podať žalobu na súde?

Správna odpoveď je A). V prípade, že vám bola nesprávne poskytnutá zdravotná starostlivosť, a zároveň vám bola

spôsobená škoda (alebo boli porušené vaše práva), môžete podať žalobu na súde spolu s podnetom na prešetrenie ÚDZS.

7. Môžete sa obrátiť na ÚDZS, ak sa domnievate, že došlo k nesprávnemu posúdeniu zdravotného stavu zo strany posudkového lekára Sociálnej poisťovne?

Správna odpoveď je B). Posudkový lekár Sociálnej poisťovne je podľa zákona o zdravotnej starostlivosti zdravotnícky pracovník. Kompetentným orgánom pre posúdenie jeho postupu je Sociálna poisťovňa, ktorej adresujete sťažnosť. Iná situácia nastáva, ak je posudok podkladom pre rozhodnutie Sociálnej poisťovne o invalidnom dôchodku - voči takémuto rozhodnutiu môžete podať opravný prostriedok na príslušný Krajský súd.

8. Ako budete postupovať, ak nie ste spokojný so šetrením regionálneho ÚDZS?

Správna odpoveď je C). Výsledkom šetrenia pobočky je protokol, v ktorom sa konštatuje, že zdravotná starostlivosť bola poskytnutá správne/nesprávne. Keďže však nejde o rozhodnutie, nie je možné podať voči nemu odvolanie. Nový podnet môžete zaslať ústredie ÚDZS, Bratislava. Musíte si ale uvedomiť, že vaše podanie nezaväzuje ÚDZS, aby vo veci konal. V opätovnom podaní sa odporúča opísať, v čom sa vám výsledok prvého dohľadu zdá nesprávny, príp. v čom vidíte ďalšie pochybenia (napr. zaujatosť konzultantov a pod.).

9. Zdá sa vám, že v ambulancii nedodržiavajú hygienické predpisy. Ktorý úrad je kompetentný, aby riešil otázky hygieny?

Správna odpoveď je A). Hygienický režim ambulancie je určený v prevádzkovom poriadku ambulancie, ktorý schválil príslušný Regionálny úrad verejného zdravotníctva. Regionálny úrad verejného zdravotníctva (podľa miesta pôsobenia zdravotníckeho zariadenia) je preto kompetentný vykonať v ambulancii kontrolu. Rovnako sa však môžete obrátiť so sťažnosťou na príslušný samosprávny kraj, ktorý ju sám prešetrí, alebo postúpi na Regionálny úrad verejného zdravotníctva.

10. Môže osoba, ktorá podala podnet na ÚDZS, zostať v anonymite?

Správna odpoveď je A). Pri podnete je nevyhnutné, aby bola identifikovaná osoba, ktorá žiada prešetrenie poskytovania zdravotnej starostlivosti, a tiež poskytovateľ, proti ktorému podnet smeruje. Okrem toho musí obsahovať opis problému, podpis a dátum. V opačnom prípade by ÚDZS nevedel, ktorému pacientovi bola nesprávne poskytnutá zdravotná starostlivosť (ak podnet podáva pacient), a nevedel by, ktorý poskytovateľ je z toho obviňovaný. Zo zákonnej úpravy síce vyplýva (§ 17 z.č. 576/2004 Z.z.), že osobou, ktorá môže podať podnet na ÚDZS, je pacient, ale v niektorých prípadoch to byť aj iná osoba (napr. pozostalý po zomrelom pacientovi). V prípade, že žiadateľ v podnete požiada o utajenie skutočností, prax ÚDZS je taká, že sa zabezpečí opis podnetu bez uvedenia mena žiadateľa, a po prešetrení je pacient informovaný o výsledku.